

Temat: Piórem czy czynem? Skuteczna droga do równouprawnienia.

Scenariusz zajęć

Czas trwania: 90 min (2x45)

Liczba uczestników: 25-35

Cele ogólne:

- zapoznanie ze społeczno-politycznymi uwarunkowaniami ruchu emancypacyjnego na ziemiach polskich w XIX i pocz. XX wieku
 - zwrócenie uwagi na złożone okoliczności uzyskania przez Polki praw politycznych w 1918 r.
 - podkreślenie roli kobiet w procesie walki o niepodległość i tożsamość narodową oraz ich wpływu na kształt prawny wolnego państwa
-

Cele szczegółowe:

Po zakończonych zajęciach uczestnik:

- zna formy i sposoby walki kobiet o równouprawnienie w warunkach niewoli narodowej
 - wymienia główne przedstawicielki ruchu emancypacyjnego na ziemiach polskich
 - umie pozyskiwać i opracowywać informacje z materiału audiowizualnego
 - przestrzega reguł debaty, w tym dyscypliny czasowej i kultury wypowiedzi
 - współpracuje w grupie nad sformułowaniem argumentacji odpowiadającej przyjętej strategii działania
-

Metody, formy pracy i pomoce dydaktyczne:

- Debata „za i przeciw”, pokaz, rozmowa nauczająca, „karuzela”, tablica (lub plansza do zapisu Schematów)
- Film *Podwójnie wolne. Prawa polityczne kobiet 1918* (2020), reż. A. Konik, Ł. Izert
- Materiały uzupełniające (Przykładowy wzór schematu analizy problemu, Przykładowy wzór schematu argumentacji grup, Propozycja pracy samodzielnej, Opis filmu)
- Instrukcja pracy grup
- Propozycja pracy samodzielnej
- Schemat analizy problemu,
- Schemat argumentacji grup
- Karta pracy grupy

Przebieg zajęć

Czas	Zagadnienie	Opis działań	Materiał pomocniczy
Projekcja i recepcja treści filmu - 45min			
5 min	Wprowadzenie	Przedstawienie problematyki filmu, ze zwróceniem uwagi na różnorodność i ewolucję ruchu emancypacyjnego na przełomie XIX i XX w. oraz nowe otwarcie dla aktywności kobiet wraz z odzyskaniem niepodległości i uzyskaniem praw politycznych	Materiały uzupełniające
20 min	Prezentacja filmu	Projekcja	Film
15 min	Analiza treści filmu	Uczestnicy określają możliwości i ograniczenia w zakresie równouprawnienia kobiet w 1918 r.	Schemat analizy problemu (zapis na tablicy)
5 min	Podsumowanie	Uczestnicy przy wsparciu moderatora wskazują na potrzebę podejmowania dalszych zabiegów o uzyskanie przez kobiety pełni praw w wolnym państwie	Schemat analizy problemu (zapis na tablicy)
Debata „Piórem czy czynem czyli jaki sposób działania na rzecz równouprawnienia powinny wybrać kobiety?” - 45 min			

5 min	Podział na grupy i przydział zadań grupowych	<p>Organizacja sali umożliwiająca przeprowadzenie debaty; podział uczestników na dwie grupy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Grupa opowiadająca się za agitacją publicystyczną (7-10 uczestników) 2. Grupa opowiadająca się za aktywnością w życiu publicznym (7-10 uczestników) <p>(Pozostała liczba uczestników tworzy społeczność obserwatorów)</p> <p>Grupy siadają w układzie, który umożliwi wymianę <i>Karty pracy</i> zgodnie z ruchem wskazówek zegara.</p> <p>(Grupa obserwatorów siada w układzie umożliwiającym obserwację pracy pozostałych grup)</p> <p>Wyznaczenie ról w grupach: lidera, sekretarza i sprawozdawcy</p> <p>Moderator czuwa nad organizacją debaty, wprowadza w system pracy grupowej oraz czuwa nad limitem czasowym pracy grup</p>	<p>Instrukcja pracy grup</p> <p>Karta pracy grupy</p>
15 min	Przygotowanie do debaty	<p>Członkowie grupy wypełniają kolejno <i>Kartę pracy</i>. Na forum każdej z grup dokonuje się weryfikacja i wybór 3 najważniejszych argumentów.</p> <p>Członkowie grupy dzielą się zadaniami, pracują kreatywnie nad uzasadnieniem analizowanej koncepcji</p>	Karta pracy grupy
15 min	Debata „za i przeciw”	<p>Liderzy grup prezentują na zmianę 3 argumenty wypracowane w toku pracy grupowej</p> <p>Moderator czuwa nad przebiegiem debaty, limitem czasowym i kulturą wypowiedzi</p>	Schemat argumentacji grup
10 min	Wnioski końcowe	<p>Członkowie grupy obserwatorów zajmują miejsca odpowiadające koncepcji, której udzielają poparcia</p> <p>Wszyscy uczestnicy biorą udział w formułowaniu wniosków:</p> <p>Np.: łączenie sił nad wspólnym celem ponad podziałami politycznymi; przesunięcie akcentu działań na uświadomienie społeczne na temat równych praw</p>	Schemat argumentacji grup

Instrukcja pracy grup

1. Podział na 2 grupy, wyznaczenie ról w każdej z grup:

Lider - zarządza pracą grupy, przydziela zadania w grupie, pilnuje limitu czasowego, bierze udział w debacie

Sprawozdawca - ocenia i weryfikuje listę argumentów na *Karcie pracy grupy*; pełni rolę pomocniczą lidera, decyduje o modyfikacji zaplanowanej kolejności argumentacyjnej, tak aby dostosować siłę postulatów do argumentacji grupy przeciwnej

Sekretarz - dokonuje zapisu wybranych 3 postulatów w kolejności ustalonej w toku pracy w grupie

2. „Karuzela”

Rozdanie *Kart pracy grupy*. Uczestnicy przekazują sobie kolejno *Kartę pracy grupy* (zgodnie z ruchem wskazówek zegara). Każdy z uczestników wpisuje własną sugestię popierającą kierunek działania, który reprezentuje grupa. Argumenty nie powinny się powtarzać. Wypełnianie *Karty* odbywa się do czasu wyczerpania pomysłów. W trakcie wypełniania *Karty pracy grupy* uczestnicy mogą posługiwać się *Kartą analizy problemu*. Następnie na forum grupy następuje sformułowanie 3 głównych argumentów służących do przeprowadzenia debaty.

3. Przebieg debaty

Losowanie kolejności wystąpień. Grupy są trzykrotnie dopuszczane do głosu. Liderzy prezentują przygotowane argumenty na forum uczestników zajęć. Argumenty powinny być zapisywane na tablicy w formie *Schematu argumentacji grup*. Obserwatorzy wyrażają swoje poparcie przez zajęcie miejsc przy wybranej grupie. Wszyscy uczestnicy biorą udział w sformułowaniu wniosków końcowych, które powinny podsumowywać i syntetyzować przedmiot debaty.

Propozycja pracy samodzielnej

Zastanów się na problemem aktywizacji społeczno-politycznej kobiet na przełomie XIX i XX wieku w swoim regionie. Podejmij ten temat w dowolnej formie szkolnych zajęć edukacyjnych (np.: projekt, WebQuest, Questing)

Przykładowy wzór schematu analizy problemu

Kwestia równouprawnienia kobiet w 1918 r.	
Możliwości	Ograniczenia
Bierne i czynne prawo wyborcze Dorobek (doświadczenie) w zakresie działalności społecznej Uznanie zasług w walce o niepodległość kraju Postacie wybitnych kobiet - liderek ruchu emancypacyjnego Prasa dedykowana do różnych grup odbiorców	Zapóźnienia w edukacji kobiet Postrzeganie kobiet w tradycyjnych rolach społecznych Nierówności w zakresie prawa cywilnego Brak jednolitości ruchu emancypacyjnego jako pokłosie zaborów Brak obiegu informacji i udziału w wyborach (utrudnienia komunikacyjne, działania wojenne)
wnioski	
Konieczność podjęcia skutecznych działań na rzecz równouprawnienia w warunkach wolnego państwa	

Schemat analizy problemu

Kwestia równouprawnienia kobiet w 1918 r.	
Możliwości	Ograniczenia
wnioski	

Przykładowy wzór schematu argumentacji grup:

Grupa 1.: agitacja publicystyczna	Grupa 2.: aktywność w życiu publicznym
Kobiety powinny zwiększyć nakłady prasy i zasięg jej oddziaływania, tak aby docierać z ideą równouprawnienia na zasadzie wolności słowa i prasy (bez cenzury zaborców i w jednolitej formie na obszarze całego kraju)	
	Kobiety powinny zadbać o wprowadzenie swoich reprezentantek do parlamentu, aby jak najszybciej zmienić zapóźnienia prawne w kodeksie cywilnym
Kobiety powinny na łamach prasy, w formie broszur i ulotek oraz wzorców przekazywanych w literaturze propagować model kobiety równej mężczyźnie	
	Kobiety powinny położyć nacisk na kształcenie się, aby zrównać swoje szanse na rynku pracy oraz usamodzielnic się finansowo (udowodnić w praktyce udział kobiet w życiu społeczno-politycznym)
Kobiety (dziennikarki, pisarki) powinny inicjować forum wymiany myśli feministycznej ponad podziałami politycznymi, wyznaniowymi i społecznymi, tak aby konsolidować środowisko kobiet (zjazdy, rezolucje, odezwy, dyskusje itp.)	
	Kobiety powinny zadbać o możliwość zrzeszania się, tworzenia trwałych struktur organizacyjnych (partie, stowarzyszenia, ruchy społeczne), tak aby wywierać silniejszy wpływ na kształt życia politycznego
Wnioski	
Zróżnicowanie działań, zmiana mentalności społecznej, potrzeba konsolidacji ruchu emancypacyjnego	

Schematu argumentacji grup

Grupa 1.: agitacja publicystyczna	Grupa 2.: aktywność w życiu publicznym
Wnioski	

Karta pracy grupy

Grupa 1.: agitacja publicystyczna/Grupa 2.: aktywność w życiu publicznym

Argumenty
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10
Argumenty wybrane do prezentacji
1.
2.
3.

Opis filmu: **PODWÓJNIE WOLNE. Prawa polityczne kobiet 1918**

Film *Podwójnie wolne. Prawa polityczne kobiet 1918* przedstawia genezę, kontekst i specyfikę ruchu emancypacyjnego w Polsce wraz z jego reminiscencjami aż do współczesności. Przyznanie w 1918 r. Polkom pełni (czynnych i biernych) praw wyborczych stawiało Polskę w szeregu najbardziej demokratycznych i postępowych państw Europy u początków XX wieku¹. Tytuł filmu *Podwójnie wolne*, to słowa jednej z sufrażystek, komentujących ukazanie się Dekretu z dnia 28 listopada 1918 r., na mocy którego przyznano Polkom pełnię praw wyborczych². Zwracają one uwagę na szczególny rodzaj splatania się walki Polek o równouprawnienie z walką o niepodległość kraju. Film opowiada o Polkach w dwojaki sposób – jako o obywatelkach, które po 123 latach odzyskały swoje państwo i jako o kobietach, które w odzyskanym państwie otrzymały pełnię praw wyborczych.

Przełom wieku XIX i XX to na świecie czas przemian gospodarczych, politycznych i społecznych. Państwo Polskie znajdowało się pod władzą trzech państw zaborczych i podlegało różnym systemom prawnym i różnym monarchom. Polki w trzech zaborach w odmienny sposób walczyły o niepodległość i dążyły do uzyskania dla siebie praw. „Kwestia kobieca” z całą siłą została podniesiona po klęsce powstania styczniowego, kiedy społeczeństwo polskie dotknęły represje (zsyłki, więzienie, konfiskata majątków), a kobiety znalazły się w trudnej sytuacji materialnej. Ich problemy dostrzegali pozytywiści, którzy nagłaśniali hasło emancypacji kobiet. W latach 90. XIX wieku zaczęły kształtować się środowiska sufrażystek, działające we wszystkich trzech zaborach. Do najważniejszych należały chrześcijańskie Zjednoczone Koło Ziemianek (ZKZ) oraz postępowy Związek Równouprawnienia Kobiet Polskich (ZRKP). Na początku XX wieku w otoczeniu Józefa Piłsudskiego pojawiła się grupa socjalistycznych działaczek niepodległościowych nazywanych Dromaderkami, które działały w Organizacji Bojowej Polskiej Partii Socjalistycznej (OB PPS). Środowiska te pomimo różnic światopoglądowych, potrafiły razem działać dla osiągnięcia wspólnego celu jakim była zmiana sytuacji społecznej i ekonomicznej kobiet. Wszystkie trzy środowiska spotkały się później na frontach I wojny światowej i wojny polsko-bolszewickiej, a w II RP pierwsze postanki ponad partyjnymi podziałami stworzyły podstawy opieki społecznej.

Pierwsze polskie sufrażystki pochodziły przede wszystkim z rodzin ziemiańskich i inteligenckich, w których można zaobserwować proces dziedziczenia wartości narodowych oraz idei patriotyzmu. Zostały one ukształtowane przez swoje matki i babki, z których wiele było weterankami walk niepodległościowych, uczestniczyło w powstaniach oraz działało aktywnie na rzecz podtrzymania polskości. Walka o prawa polityczne połączona z ideą niepodległości ukształtowała wśród kobiet etos odpowiedzialności za państwo.

W filmie odnajdziemy znane, mniej znane oraz zupełnie zapomniane kobiety, których dorobek i życiorysy stanowią integralną część historii Polski. Do przybliżenia postaci i wydarzeń sprzed lat wykorzystano zdjęcia archiwalne, pochodzące ze zbiorów Polony, Narodowego Archiwum Cyfrowego, Muzeum Niepodległości oraz Studium Polski Podziemnej w Londynie. Zdjęcia te zostały pokolorowane i zaanimowane. W filmie wykorzystano techniki animacji 2D, a ruch przemawiających postaci powstał w oparciu o rzeczywisty ruch aktora. Celem zabiegów technicznych była animacja postaci w filmie, by po latach znów usłyszeć ich głosy i przywrócić pamięć o Polkach, które nie tylko stały się podwójnie wolne odzyskując niepodległą Ojczyznę i uzyskując prawa wyborcze, ale także same aktywnie o ową niepodległość walczyły.

¹ Spośród krajów europejskich tylko Finlandia, Norwegia, Islandia i Dania przyznały prawa wyborcze kobietom przed 1918 rokiem.

² Dekret Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego z dnia 28 listopada 1918 r. o ordynacji wyborczej do Sejmu Ustawodawczego: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19180180046/O/D19180046.pdf>